

ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษา

=====

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาอนุชนรุ่นต่อไปเพื่อให้สามารถสืบทอดและจรรโลงสังคมปัจจุบันให้เข้มแข็งคงอยู่ต่อไปในอนาคต ดังนั้นการเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนปัจจุบันสำหรับอนาคตจึงเป็นสิ่งจำเป็น สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นปัจจุบัน และแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในอนาคตจึงเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับพิจารณาเพื่อจัดทำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้สำหรับเตรียมเยาวชนปัจจุบัน ให้พร้อมสำหรับอนาคต ดังนั้นข้อมูลด้านสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการศึกษาที่มีความสำคัญสำหรับการจัดการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 2 ประการคือ ประการแรกการศึกษาทำหน้าที่อนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ดำรงของสังคมปัจจุบันไปสู่อนุชนรุ่นหลัง และประการที่สองการศึกษาจะเตรียมความพร้อมด้านความรู้และประสบการณ์สำหรับอนาคต โดยเฉพาะให้สามารถเข้าได้กับการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์ ความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีการปรับเปลี่ยนตลอดเวลา โดยภาระหน้าที่ดังกล่าวนี้ การศึกษาจะช่วยควบคุมการเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นไปในทิศทางที่พึงปรารถนา โดยเหตุนี้หลักสูตรซึ่งจะนำไปสอนเหล่านั้น จึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับค่านิยมและสังคมอย่างแยกไม่ออก และโดยธรรมชาติของสังคมและวัฒนธรรมนั้นมักจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนจึงมีความจำเป็นจะต้องคำนึงถึงข้อมูลทางด้านสังคม และวัฒนธรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอยู่เสมอ ซึ่งจะทำให้หลักสูตรและการสอนนั้นมีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตของสังคม สามารถแก้ปัญหาและสนองความต้องการของสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งในปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงเกิดอย่างรวดเร็ว และทั่วโลกจนกลายเป็นกระแสที่เรียกว่ากระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของประเทศ ดังต่อไปนี้

1.สภาพปัจจุบันของสังคมไทย

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกในสองทศวรรษหน้า 1)ด้านเศรษฐกิจ: วิกฤตเศรษฐกิจของประเทศอเมริกาส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก เกิดการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจในแต่ละภูมิภาค โดยเฉพาะเศรษฐกิจโลกจะเปลี่ยนศูนย์กลางอำนาจมาอยู่ที่ประเทศแถบเอเชียมากขึ้น 2)ด้านเทคโนโลยีและพลังงาน: การขาดแคลนน้ำมันและพลังงานจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีผลอย่างมากต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ 3)ด้านสังคม: ประชากรของโลกจะก้าวเข้าสู่ประชาคมผู้สูงอายุ การจัดการและการดูแลผู้สูงอายุจะเป็นปัญหาสำคัญที่ทุกภาคส่วนจะต้องเผชิญ 4)ด้านอาหารสิ่งแวดล้อม: ปัญหาภาวะโลกร้อนจะเป็นภัยคุกคามที่สำคัญอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์โดยเฉพาะการเกิดภัยธรรมชาติต่างๆ เกิดภาวะขาดแคลนอาหารและพื้นที่ด้านการเกษตร

กระแสการเปลี่ยนแปลงปัจจัยต่างๆทั้งภายนอกและภายในประเทศ ทำให้ประเทศไทยมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาฯ ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ยังคงน้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาประยุกต์ใช้ โดยให้ความสำคัญกับ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันให้คนสามารถอยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืนกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมที่ปรับเปลี่ยนให้มีความสำคัญกับ 1)การปรับเปลี่ยนกฎระเบียบ 2)การบริหารจัดการที่สอดคล้อง สอดรับกับการนำประเทศฯเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 3)สังคมผู้สูงอายุ และ4)ปัญหาสภาพแวดล้อมที่แปรปรวนจากภาวะโลกร้อน 5)ให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน 6)รู้เท่าทันความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี 7)เร่งสร้างและฟื้นฟูค่านิยมที่ดีงามของไทยให้กลับคืน โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ปี พ.ศ.2570 (ใช้แผนพัฒนาฯฉบับที่ 11เป็นแผนยุทธศาสตร์ชั้นนำ) ไว้ดังนี้ “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตย และหลักธรรมภิบาล การบริหารสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและ

มั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”

แนวนโยบายการบริหารงานของรัฐบาล มีความมุ่งมั่นพัฒนาประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจโลกและพัฒนาประเทศไปสู่การเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดหลัก 3 ประการคือ 1) นำประเทศไทยไปสู่โครงสร้างเศรษฐกิจที่สมดุลและสามารถแข่งขันได้ 2) นำประเทศไทยไปสู่สังคมที่มีความปรองดองสมานฉันท์ฯ 3) นำประเทศไทยไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปีพ.ศ.2558 อย่างสมบูรณ์มีความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมฯ นอกจากนี้ในนโยบายที่ 4: ด้านสังคมและคุณภาพชีวิตของรัฐบาล ได้ให้ความสำคัญกับ 1) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้ทัดเทียมกับนานาชาติ 2) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะด้านภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน รองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีภายใต้ประชาคมอาเซียน 4) ให้ความสำคัญกับการลงทุนด้านบริการสุขภาพ เน้นการให้บริการอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส

2. ผลกระทบจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

ปัจจุบันสังคมโลกกำลังอยู่ในยุคที่เรียกกันว่า “โลกาภิวัตน์” (globalization) ความเจริญก้าวหน้าของการสื่อสารโทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยปัจจุบันทำให้โลกแคบลง สามารถติดต่อสื่อสารข้อความถึงกันและกันได้อย่างรวดเร็ว ทำให้วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเชื่อ ความคิดของสังคม สามารถเผยแพร่กระจายและถ่ายโอนกันได้ง่ายและรวดเร็ว เกิดลัทธิเอาอย่างตามกระแสชาวยุค และเป็นไปอย่างรวดเร็ว จึงเป็นการยากที่จะควบคุมการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดต่อสังคมได้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวหากเป็นไปรวดเร็วในอัตราที่เกินจะรับได้ สังคมก็จะมีปัญหาขาดความสมดุลทางสังคม แต่หากการเปลี่ยนแปลงเป็นไปในอัตราที่พอรับได้ ประชาชนในสังคมนั้นก็จะสามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างพอสุข การศึกษาจะเป็นสิ่งที่สามารถนำสังคมไปในทิศทางที่ปรารถนา และนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสังคมในยุคปัจจุบันและในอนาคตจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

2.1. การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

การเปลี่ยนของโลกจากเศรษฐกิจอุตสาหกรรมเป็นเศรษฐกิจยุคหลังอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนเป็นระบบเดียวทั่วโลกหรือที่เรียกว่า “เศรษฐกิจโลกาภิวัตน์” ระบบเศรษฐกิจนี้เป็นเศรษฐกิจระบบทุนนิยมที่ยกระดับสูงขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง ซึ่งสามารถเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดจากความแตกต่างทางอุดมการณ์การเมือง เช่น สังคมนิยม หรือเผด็จการ เส้นแบ่งวัฒนธรรม เช่น ลัทธิชาตินิยม ศาสนาหรือการเหยียดผิว เป็นต้น ทำให้โลกมีระบบเศรษฐกิจเดียว นอกจากนี้ การปฏิวัติเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้ระบบเศรษฐกิจในโลกทุก ๆ จุดเชื่อมโยงเข้าด้วยกันโดยไม่เสียเวลา เป็นผลให้มีการปรับตัวในระดับโลกของเศรษฐกิจในทุก ๆ ด้าน กฎเกณฑ์ของเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์ก็คือ การขยายมุมมองในการหาแหล่งเงินทุน ตลาด การจัดจำหน่าย แรงงาน เทคโนโลยี ยี่ห้อสินค้า ในขอบเขตทั่วโลก โดยไม่จำกัดเฉพาะขอบเขตของตน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่ที่ราคาหรือยี่ห้อราคาเป็นหลักเพียงอย่างเดียวต่อไป แต่เป็นเรื่องการผลิตให้ทันเวลา เพราะสินค้าอุปโภคบริโภคมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก หรือการเปลี่ยนแปลงการผลิตให้สอดคล้องกับกระแสความคิดของสังคมในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน เป็นต้น แนวโน้มเศรษฐกิจโลกโดยเฉพาะในประเทศตะวันตก จะเคลื่อนตัวเข้าสู่ภาคบริการขั้นสูงมากขึ้น เช่น การบริการสาธารณะ การเคหะ และการบริการที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสาร การเงิน การท่องเที่ยว การบันเทิง การผลิตซอฟต์แวร์ เป็นต้น

2.2. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่อความคิดของสังคม

ระบบความคิดหรืออุดมการณ์ของเปลี่ยนตามยุคกระแส แต่ละครั้งจะนำไปสู่วิกฤติที่เพิ่มมากขึ้น และที่วิกฤติใหญ่ที่สุดก็คือครั้งนี้ ในทวีปยุโรปยุคแรก ๆ ของคริสตศตวรรษที่สิบสามสามารถอธิบายเรื่องโลก ชีวิต และสิ่งลึกลับด้วยกฎเกณฑ์ความเชื่อทาง

ศาสนาและเชื่อในพระเจ้า ต่อมาประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 16 ความคิดของชาวตะวันตกก็เปลี่ยนแปลงมาเป็นระบบความคิดสมัยใหม่คือ อารยธรรมอุตสาหกรรม ซึ่งมีลักษณะดังนี้คือ

1) สนใจค้นคว้าเกี่ยวกับมนุษย์ มากกว่าสนใจเรื่องพระเจ้าและความเชื่อพระเจ้า

มนุษย์จะสนใจเข้าใจธรรมชาติและศักยภาพของมนุษย์ในแง่ต่าง ๆ เป็นครั้งแรก เพื่อให้มนุษย์ได้พัฒนาตนเองมาสู่จุดสูงสุด ที่จะได้รับพระกรุณาจากพระเจ้า ปลดเปลื้องให้พ้นจากบาป ระบบความคิดจึงกลายเป็นลัทธิมนุษยนิยม เป็นการศึกษามนุษย์เพื่อความก้าวหน้าของมนุษย์เอง มนุษย์เชื่อในเรื่องความก้าวหน้าของโลก เชื่อในเรื่องปัจเจกชนนิยม อันเป็นพื้นฐานเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมและเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตย

2) เชื่อในระบบเหตุผลนิยม

ซึ่งเชื่อว่าวิทยาศาสตร์เป็นจุดสุดยอดของความรู้ มนุษย์เลิกเชื่อและปฏิเสธศาสนาและวัฒนธรรม ไม่สนใจในเรื่องจิตวิญญาณและสุนทรียะ แนวความคิดระบบเหตุผลนิยมนี้เป็นความก้าวหน้า ซึ่งสิ่งนี้สื่อถึงความน่าสะพึงกลัวในการที่มนุษย์จะทำล้างโลกและธรรมชาติอย่างไม่ปราณีปราศัย ตัวอย่างเช่น สงครามอ่าวเปอร์เซีย เป็นต้น วิทยาศาสตร์ปลดปล่อยมนุษย์จากความครอบงำของศาสนาที่จริง แต่วิทยาศาสตร์ก็ทำให้เกิดเทคโนโลยีครอบงำธรรมชาติ วิทยาศาสตร์ไม่มีชีวิตจิตใจ จึงมองมนุษย์เป็นเพียงสิ่งหนึ่งของธรรมชาติ วิทยาศาสตร์ครอบงำธรรมชาติและในที่สุดก็ครอบงำมนุษย์ด้วยตัวมนุษย์ก็กลายเป็นตัวถูกศึกษา หรือวัตถุที่ถูกศึกษา (object) เหมือน ๆ กับกรวด หิน ดิน ทราช ยิ่งเศรษฐกิจทุนนิยมยังทำให้สิ่งที่เคยสูงส่งกลายเป็นของไร้ค่า และไร้ความขลัง ศิลปะศรัทธาของมนุษย์กลายเป็นพุทธพาณิชย์ หรือ พาณิชยศิลป์ วัฒนธรรมกลายเป็นวัตถุสินค้าเพื่อการขาย ธรรมชาติกลายเป็นทรัพยากรเพื่อการค้า ทุก ๆ อย่างจะเต็มไปด้วยข้อสงสัย และสุดท้ายก็จะหันมาตั้งข้อสงสัยในแนวความคิดระบบเหตุผลนิยมเสียเอง นั่นคือมนุษย์เองเป็นผู้รับผิดชอบศีลธรรม ความเชื่อ ไม่ใช่พระเจ้า ซึ่งจะทำให้มนุษย์มีความเครียด วิตกกังวล สับสนในการตัดสินใจหรือเลือกความถูกต้อง ความงาม ความจริง ด้วยตัวเอง และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงต่อไปอีก ระบบคุณค่า ก็จะไม่มีทั้งพระเจ้า มนุษย์ เหตุผล หรือความจริงใด ๆ มาเป็นฐานรองรับ

2.3. การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

การเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงหรือการปฏิวัติทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และข่าวสาร นอกจากจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในทางเศรษฐกิจแล้วยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญยิ่งดังนี้คือ การเกิดโลกของสัญญาณข่าวสาร ซึ่งการเกิดโลกของสัญญาณข่าวสารหรือ cyberspace กล่าวคือ เป็นการจินตนาการว่า โลกทั้งโลกถูกห้อมล้อมด้วยสัญญาณข้อมูล ทั้งด้านธุรกิจการเงิน อุตสาหกรรม เพลง ภาพยนตร์ การศึกษา การเมือง การแพทย์ ข้อมูลทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ที่เชื่อมโยงถึงกันหมด สัญญาณข้อมูลเหล่านี้มองไม่เห็นและนับวันจะมีมากขึ้นและมีความสำคัญมากขึ้น มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตมากขึ้น และมีมูลค่าสูงกว่ามูลค่าจริง ๆ หลายเท่าตัว ดังนั้นชีวิตของมนุษย์บนโลกนี้จึงสามารถเชื่อมโยงและมีกิจกรรมต่อกันโดยอาศัยเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั่วโลกที่เชื่อมต่อกันที่เรียกว่า อินเทอร์เน็ต จะสามารถส่งผ่านข้อมูล ทำธุรกรรมได้พร้อมกันอย่างรวดเร็ว สะดวกและง่าย ด้วยโทรศัพท์พกพา โดยเฉพาะเครือข่ายสังคม (social network) ได้แก่ face book, twitter เป็นต้น ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี และข้อมูลมากกว่า บุคคล

3.ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อลักษณะสังคมและวัฒนธรรม

ดังได้กล่าวมาแล้ว โลกาภิวัตน์ เป็นการเปลี่ยนแปลงโลกครั้งยิ่งใหญ่ ที่มีผลต่อโครงสร้างทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมของสังคมหลังสมัยใหม่ ซึ่งลักษณะของสังคมยุคโลกาภิวัตน์พอสรุปได้ดังนี้

3.1 พรหมแดนทางวัฒนธรรมจะถูกลบล้าง

ประเทศและประชาชนชาติต่าง ๆ จะเสมือนเคลื่อนเข้ามาใกล้กันมากยิ่งขึ้น อันเนื่องจากเครือข่ายข้อมูลสามารถเชื่อมโยงถึงกัน สามารถสื่อสารกันได้ง่ายและสะดวกรวดเร็ว จึงทำให้ความแตกต่างเรื่องเวลาและสถานที่หมดไปในทศวรรษที่ 21 จะเป็นปีที่ประชาชนเคลื่อนย้ายไปอาศัย หรือไปทำงานในสถานที่ต่าง ๆ ทั่วโลก สามารถรับรู้ข้อมูลได้ถึงกันอย่างเป็นปัจจุบัน ผลก็คือจะมีการปะทะสังสรรค์คละเคล้าทางวัฒนธรรมขนานใหญ่ในทุก ๆ สังคม จนกล่าวได้ว่าไม่มีสังคมใดที่ไม่มีลักษณะหลากหลายของวัฒนธรรมหลายชาติพันธุ์ต่าง ๆ หรือที่มีศัพท์ที่เรียกเฉพาะว่า "สังคมวิวัฒนาการ" (multi cultural

society) อย่างไรก็ตามหากมองอีกมุมมองหนึ่ง เทคโนโลยีด้านอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ทำให้คนที่อยู่ใกล้ชิดกัน เกิดความห่างเหิน ไม่ได้สื่อสารโดยการพูดคุยซึ่งหน้า จึงมักพบเสมอ บุคคลที่นั่งอยู่ด้วยกัน กลับไม่ได้พูดคุยกัน แต่ต่างคนต่างพูดกับโทรศัพท์ หรือสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์กับผู้อื่น ๆ เป็นต้น

3.2 ความนิยมศรัทธาในประชาธิปไตยจะช่วยให้เกิดความเท่าเทียมกันในเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น

ด้วยมีแนวความคิดที่ว่า ทุกระบบความคิด ทุกระบบคุณค่า แท้ไม่แท้ งามไม่งาม ฯลฯ ล้วนไม่มีพื้นฐานความจริงที่รองรับ จะเห็นว่าในวงการศึกษาศาสตร์ของโลกตะวันตกมีกระแสคัดค้านการศึกษาวรรณกรรมคลาสสิก หรือวรรณกรรมชั้นสูงว่าไม่จำเป็นต้องมีคุณค่าว่าการศึกษาวรรณกรรมของคนผิวดำ หรืออินเดียนแดง เรื่องราวของคนเอเชีย แอฟริกา จะมีมากขึ้น ในภาพยนตร์ฮอลลีวูด แฟชั่น ก็จะมีลักษณะผสมผสานรูปทรง สี สีสัน สไตลล์ของหลายทวีป หลายชาติพันธุ์ เกิดกระแสการเรียกร้องการปกครองประชาธิปไตยมากขึ้น และกระจายตัวอย่างรวดเร็ว

3.3 ภาวะชีวิตที่ถูกกดดันจะถูกเปิดกว้างออกมา

จะมีการเรียกร้องสิทธิมากขึ้น เช่น สิทธิเด็ก สตรี คนชรา เกย์ เลสเบี้ยน การเรียกร้องให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมของคนกลุ่มน้อย เป็นต้น จากอารมณ์ที่ถูกกดทับมานาน จึงปะทุออกมาจนสุดขีด ทำให้เกิดความรุนแรง การทำลาย และกระตุ้นด้วยยาเสพติด งานศิลปะและวรรณกรรม จึงแสดงออกสะท้อนถึงความโหดร้ายรุนแรงหรือ แสดงอารมณ์ความรู้สึกด้วยรูปทรงที่บิดเบี้ยว การแสดงออกเรื่องเพศและความรุนแรงและโจ่งแจ้งขึ้น เป็นวัฒนธรรมแบบตัดต่อ คือเอาสิ่งต่าง ๆ มาตัดต่อเรียงกันโดยไม่มีตรรกะใด ๆ เนื่องจากปฏิเสธเหตุผลของระบบแนวคิดสมัยหลังสมัยใหม่นี้

3.4 เทคโนโลยีจะพัฒนาไปเพื่อบริโภคนิยม

เทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นเป็นการพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเองไม่ใช่เพื่อมนุษย์ แต่เพื่อการแข่งขัน หลอกให้มนุษย์บริโภคสินค้าที่มนุษย์ผลิตขึ้นมาเอง และทรัพยากรจะถูกทำลายเพื่อการบริโภคมากยิ่งขึ้น ซึ่งเทคโนโลยีที่พัฒนาทำให้มนุษย์และสังคมได้รับความสะดวกสบาย และนำไปสู่ปัญหาและวิกฤตการณ์ต่าง ๆ เช่น ภาวะโลกร้อน ขาดแคลนพลังงาน และปัญหาด้านนิวเคลียร์ เป็นต้น

3.5 เทคโนโลยีในยุคหลังสมัยใหม่ปูทางให้กับอารยธรรมเทียม

เศรษฐกิจทุนนิยมทำให้เกิดภาวะเทียม มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ เช่น การซื้อขายล่วงหน้า เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อมนุษย์ที่รุนแรงมากขึ้น เทคโนโลยีหม่อมเมามนุษย์ทางจิตใจด้วยการให้มนุษย์ต้องเสพกับภาพลวงตา สร้างภาวะเทียม มนุษย์จึงเปรียบเสมือนตกอยู่ในใต้อำนาจของเทคโนโลยีทั้งทางวัตถุและจิตใจ สังคมโลกอนาคตจะกลายเป็นชุมชนเล็กๆ ที่ติดต่อเชื่อมโยงกัน มนุษย์สามารถมีชีวิตที่สะดวกสบายได้ด้วยเทคโนโลยีสื่อสารที่ทันสมัย เช่น สังคมโลกเสมือนในอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมต่าง ๆ เป็นต้น

3.6 การเมืองในอนาคตผู้คนจะมีอำนาจเท่าเทียมกัน

เพราะเข้าถึงเครือข่ายสื่อสารที่เท่ากัน การเมืองจะเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นจนอาจกลายเป็นการเมืองยุคหลังระบบตัวแทน เพราะประชาชนสามารถลงมติในญัตติสำคัญๆได้โดยตรง โดยผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ การโฆษณาชวนเชื่อ การเผยแพร่ข่าวสารด้านต่างๆสามารถทำได้ง่าย สะดวก ต้นทุนต่ำ และกระจายเผยแพร่ไปอย่างรวดเร็วทั่วพิภพ ส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง

3.7 โลกาวัดณ์ทำให้มนุษย์ในอนาคตมีโอกาสเสพติดอยู่กับภาพลวงตาและความจริงเทียม

เน้นการเสพสุขทางร่างกาย มากกว่าที่จะเน้นด้านสติปัญญา และความสงบทางจิตวิญญาณ สถาบันครอบครัวจะถูกกัดกร่อนทำลาย ความผูกพันในอารมณ์ร่วม ความผูกพันร่วมในสัญลักษณ์ พิธีกรรมและศิลปะหายไป ความเชื่อในปรัชญาชีวิตที่ดี ประวัติศาสตร์ที่ดี มนุษยชาติที่ดี จะถูกมองว่าเป็นเรื่องไร้สาระ วรรณกรรมดี ๆ ถูกทำลาย และเมื่อศึกษาดูในอดีต อารยธรรมใหญ่ ๆ ที่ล่มสลายจะมีสภาพเช่นนี้ และในอีกความคิดหนึ่งโลกาวัดณ์เป็นจุดสุดยอดของสัญชาตญาณความรักและความฝันของมนุษย์ที่จะรวมทุกเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน ซึ่งจะช่วยสร้างสรรค์อุดมการณ์ระดับโลก เช่น อุดมการณ์ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน การอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งอื่นที่จะช่วยให้มนุษย์ยึดเหนี่ยวร่วมกันมากขึ้น และจะทำให้เกิดอารยธรรมใหญ่ ๆ อันเนื่องจากการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมครั้งใหญ่ในยุคโลกาวัดณ์ เช่น การเกิดขึ้นของภาษาร่วมของมนุษยชาติคือ ภาษาอังกฤษ เป็นต้น โลกาวัดณ์จะปฏิวัติการศึกษาของโลกด้วย

4. วิสัยทัศน์ของสังคมและการศึกษาไทยยุคโลกาภิวัตน์

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าสภาพปัจจุบันความเจริญด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยียังคงพัฒนาต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ซึ่งในอดีตอาจใช้เวลาหลายร้อยปีกว่าจะสั่งสมมาได้ถึงปัจจุบัน แต่สามารถเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงระยะ 10-15 ปีที่ผ่านมา การปฏิวัติเทคโนโลยีคมนาคมและการสื่อสาร ทำให้โลกสามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างรวดเร็วในช่วง พริบตา ในช่วงรอยต่อดังกล่าว การศึกษาจึงมีความสำคัญ และเป็นตัวแปรที่มีอำนาจมากที่สุดในยุคนี้ การศึกษาได้สร้างสังคมที่ไม่ค่อยมีทรัพยากรธรรมชาติมากนัก เช่น ญี่ปุ่น ให้กลายเป็นประเทศชั้นนำทางเศรษฐกิจ และเทคโนโลยี

ในช่วง 50 ปี หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ความเป็นโลกาภิวัตน์ ยิ่งปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้น การปฏิวัติด้านคมนาคม สื่อสาร การพัฒนาระบบการเก็บข้อมูลด้านคอมพิวเตอร์ การใช้ระบบดาวเทียมสื่อสาร ทำให้โลกเรื่อสารกันได้รวดเร็ว จนกระทั่งดูประหนึ่งว่าเราได้อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน การปฏิวัติด้านคมนาคมสื่อสารดังกล่าวช่วยย่นทำให้เศรษฐกิจของโลก กลายเป็นระบบเดียวกัน มีการจำหน่ายสินค้าข้ามชาติ ตลาดผู้ซื้อกลายเป็นตลาดโลกมิใช่ตลาดภายในประเทศ เงินตราหมุนเวียนเข้าออกประเทศอย่างรวดเร็ว ด้านการเมืองและสังคมก็เช่นกัน เริ่มมีการเคลื่อนไหวเป็นกระบวนการข้ามชาติ เช่น กระบวนการกรีนพีซ (Green Peace) ซึ่งมีอุดมการณ์เพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ มีเครือข่ายทั่วโลก ขบวนการปกป้องสิทธิมนุษยชน และสิทธิสตรี ก็มีแนวดำเนินการระดับโลกเช่นกัน นอกจากนี้ วิถีชีวิต ลักษณะการแต่งตัว และความเป็นอยู่ มีแนวโน้มคล้ายคลึงกันมากยิ่งขึ้น เหล่านี้คือภาพลักษณ์ของความเป็นโลกาภิวัตน์ ซึ่งไร้พรมแดน

สำหรับในประเทศไทยนั้น ปัญหาจะซับซ้อนมากกว่าประเทศในยุโรป และอเมริกา ซึ่งได้ผ่านการวิวัฒนาการ จากสังคมเกษตรกรรมมาสู่สังคมอุตสาหกรรม และกำลังจะวิวัฒนาการไปสู่สังคมคลื่นลูกที่สาม ที่ อัลวิน ทอฟเฟอร์ เรียกว่า สังคมสารสนเทศ หรือสังคมหลังอุตสาหกรรม แต่สังคมไทยยังเป็นสังคมเกษตรกรรม อีกระยะหนึ่ง ขณะเดียวกันบางส่วนก็เกิดสังคมอุตสาหกรรม สังคมเมือง และบางส่วนก็กำลังกระโดดข้ามไปเป็นสังคมในคลื่นลูกที่สาม ซึ่งระดับการพัฒนาที่แตกต่างกันนี้ย่อมเป็นปัญหาต่อการจัดการศึกษา เพราะไม่ทราบว่าจะจัดการอย่างไรจึงจะสอดคล้องกับสภาพของสังคมไทย กลุ่มที่อยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบสมัยใหม่ ก็ต้องการอย่างหนึ่ง กลุ่มชนบทที่ต้องการอีกแบบหนึ่ง เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้น ปัญหาที่ตามมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เป็นภาคอุตสาหกรรม และการส่งออกดังกล่าวนี้ ก็มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคมมากยิ่งขึ้น ปัญหาด้านอาชญากรรม ปัญหาศีลธรรมเสื่อมโทรม ฯลฯ อันเป็นผลสะท้อนจากการที่ประชากรชนบท มารวมตัวกันในเขตเมือง โดยขาดการวางแผนด้านเคหะที่อยู่อาศัย การวางแผนด้าน การขนส่งมวลชน และสาธารณูปโภคต่างๆ ที่ไม่เพียงพอ ในทางกลับกัน เมื่ออาชีพเกษตรกรรมเริ่มถดถอยและประชากรจากภาคเกษตรกรรมชนบทอพยพเข้าสู่เมือง พ่อแม่ทิ้งลูกไว้ให้ปู่ย่า ตายายเลี้ยงดูในชนบท ชุมชนก็เริ่มเสื่อมสลาย ครอบครัวก็เริ่มกระเจิดกระเจิง สภาวะดังกล่าวก็ยิ่งซ้ำเติมปัญหาด้านสังคม

การศึกษาจะเชื่อมโยงช่องว่างเหล่านี้ได้อย่างไร การศึกษาจะสร้างความเป็นปึกแผ่นทางสังคมได้หรือไม่ จะสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้สามารถมีชีวิตอยู่อย่างมีผลสำเร็จ และสุขสบายในสภาวะของสังคมโลกอีก 10-20 ปี ข้างหน้า ได้หรือไม่ จะทำให้เศรษฐกิจไทยวิวัฒนาการ ทนต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างไร จะพัฒนาคนไทย ให้ทันสมัยด้านการเมือง และการจัดการ ตลอดจนสามารถดำรงรักษา วัฒนธรรมที่ดีของไทยได้หรือไม่ ภูมิปัญญาชาวบ้าน กับภูมิปัญญาสากล เชื่อมโยงกันได้อย่างไร การศึกษาทุกระดับ จากอนุบาล ถึงอุดมศึกษาจะช่วยจุดคนทั้งชาติ ให้เป็นคนชั้นหนึ่งของโลกได้หรือไม่ อย่างไร

ค่านิยม วิถีชีวิต ความเชื่อถือและวัฒนธรรมของแต่ละยุคสมัย ย่อมมีจุดเน้นแตกต่างกัน ผู้คนที่อยู่คนละยุคสมัย ในสังคมเดียวกัน ย่อมไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน และบางครั้งคน คนเดียวกัน ก็ต้องปรับตนเองให้เข้ากันได้กับ สามยุค สามสมัย ระบบการศึกษาและการจัดระบบการเรียนรู้ในสังคม จึงเป็นเรื่องใหญ่ และมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในการปรับค่านิยม วัฒนธรรม แนวคิด และอุดมการณ์ของชาวไทย ให้สามารถผสมกลมกลืนได้ ความเป็นปึกแผ่นท่ามกลางความหลากหลายของแนวคิด ความเป็นเอกภาพท่ามกลางความแตกต่างและความขัดแย้ง แต่ไม่ว่าสังคมจะผันแปรไปอย่างไร ภาพในอนาคตของสังคมไทย ในอนาคตน่าจะเป็นสังคมที่มีการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความสมดุลระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาทางจิตใจ เป็นสังคมที่ตระหนักในคุณค่า ของมรดกทางวัฒนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นสังคมเปิดที่สามารถ

เรียนรู้ได้ตลอดเวลา เป็นสังคมที่ยืดหยุ่น มีความพอเพียง และทางสายกลางตามพระธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อเป็นวิธีการแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง เป็นสังคมที่เอื้ออาทรและมีจิตสาธารณะ และสังคมที่ทุกคนเคารพกฎหมาย และกระตือรือร้นในกิจกรรมของส่วนรวม หากจะแปลงภาพนามธรรมดังกล่าวให้เป็นรูปธรรม ก็อาจจะกล่าวได้ว่า สังคมไทยในอนาคตน่าจะประกอบด้วยมิติ 4 ประการดังนี้

1. เป็นสังคมแห่งปัญญาชน

สังคมแห่งปัญญาชน หมายถึง สังคมที่ยกย่องนักคิด นักปราชญ์ นักประพันธ์ ในสังคมนั้นมีบรรยากาศที่ส่งเสริมความรู้ และการเรียนรู้ อาจารย์ในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะศาสตราจารย์ คือผู้นำทางความคิด อยู่ในสถานภาพทางสังคมที่สูง การวินิจฉัยปัญหาทางสังคมมีองค์ประกอบของปัญญา ความรู้เป็นหลักใหญ่

2. เป็นสังคมวิทยาศาสตร์

พื้นฐานทางการศึกษาที่ยึดกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทำให้คนในสังคมตะวันตกเป็นสังคมที่ยึดเหตุผล และหลักฐานข้อมูลเป็นข้อพิสูจน์สิ่งถูกผิด และมีอิทธิพล ต่อแนวทางการดำเนินชีวิต ที่เชื่อมั่นในความเจริญก้าวหน้าของสังคมไม่หลงงมงายในบางสิ่งบางอย่างที่ขาดเหตุผล ความเจริญทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ของสังคมตะวันตก จึงเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุด ที่ทำให้โลกตะวันตกกลายเป็นประเทศมหาอำนาจ และแผ่อิทธิพล ครอบงำโลกตะวันตกในช่วง 200 ปีที่ผ่านมา ทั้ง ๆ ที่ในอดีตกาล โลกตะวันออกและโลกตะวันตกไม่แตกต่างกันมากนัก

3. เป็นสังคมแห่งความเป็นพลเมืองดี

สังคมแห่งความเป็นพลเมืองดี หมายถึง สังคมที่มีวัฒนธรรม เป็นสังคมที่ยึดกฎหมายและกระบวนการของกฎหมาย เป็นหลักของการปกครองที่ไม่ใช้อำนาจทหาร เป็นสังคมที่พลเมืองมีจิตสาธารณะ เป็นสังคมที่เอื้ออาทร ต่อเพื่อนมนุษย์ และพลเมือง รู้จักช่วยตนเอง พอเพียง หรือกลุ่มเพื่อช่วยตนเอง ตลอดจนปกป้องผลประโยชน์ของสาธารณะ สังคมไทยและวัฒนธรรมไทย มีข้อดีหลายประการ เช่น เป็นสังคมที่เอื้ออาทร มีเมตตาธรรม และอภัยโทษกัน ไม่ทำศึก ส่วนตัวตลอดชั่วลูกชั่วหลาน เป็นสังคมแห่งเมืองยิ้ม แต่หากผนวกความรับผิดชอบ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และความสนใจต่อกิจกรรมสาธารณะมากขึ้น ก็คงจะแปรเปลี่ยนเป็นสังคมแห่งความเป็นพลเมืองดีมากยิ่งขึ้น

4. เป็นสังคมแห่งนักบุกเบิกทางเศรษฐกิจและการจัดการ

ในอดีตสังคมตะวันออกมุ่งเสถียรภาพของสังคมและพัฒนาจิตวิญญาณให้เกิดความสงบจนเกินพอดี จนกลายเป็นสังคมที่ไขว่คว้าหาสิ่งแปลกใหม่ อะไรที่ใหม่ ชาวตะวันออกมักมองว่าเต็มไปด้วยอันตราย จึงมักไม่ส่งเสริมให้เสี่ยงภัย ใครที่ทำอะไรแปลกใหม่ ก็มักจะคิดว่าเป็นคนพินิจ ประกอบกับแนวปรัชญาชีวิตที่ผูกติดกับ จิตวิญญาณมากกว่า วัตถุนิยม จึงทำให้สังคมตะวันออกไม่เคลื่อนไหว มักหยุดนิ่งอยู่กับที่ ไม่มีพ่อค้าวานิช หรือนักเดินเรือข้ามมหาสมุทร เพื่อผจญภัย แสวงหาบ่อทองในโลกใหม่ ไม่มีนักบุญเบิกทางเศรษฐกิจ เช่น สังคมตะวันตก

5. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาของไทยในยุคโลกาภิวัตน์

ไม่ว่าจะมองสังคมไทยออกสู่โลกภายนอก หรือมองโลกภายนอกแล้วกลับมามองดูประเทศไทยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2516 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน สิ่งที่มีอิทธิพลและเป็นปัจจัยผลักดันต่อการจัดการศึกษาของประเทศไทยพอสรุปเป็นลำดับได้ดังนี้

1) ความพยายามเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

ประเทศไทยได้ประสบความสำเร็จอย่างสูงมากทางด้านเศรษฐกิจ และได้มีความผูกพันกับเศรษฐกิจโลกมากขึ้น กว่าร้อยละ 60 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศเกิดจากการค้าระหว่างประเทศ อัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรเพิ่มสูงขึ้น ไทยได้รับการยกย่องจากทั่วโลกว่ามีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยในช่วงสามสิบปีมาที่สูงสุด และมีบทบาทสูงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อศึกษาถึงโอกาสในการพัฒนา ประเทศไทยมีโอกาสที่จะขยายตัวด้านการค้าเข้าสู่นานาชาติมากขึ้น

2) ความเจริญก้าวหน้าทางด้านความรู้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสารแบบใหม่

ความเจริญก้าวหน้าด้านความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็วฉับไว การแตกฉานในเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่และสามารถส่งผ่านความรู้วิทยาศาสตร์ที่ล้ำยุคนี้ ทำให้เกิดผลเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายต่อชีวิตผู้คน และมีผลกระทบกันหมดทั่วทั้งโลก หรือที่เรียกว่า กระบวนการโลกาภิวัตน์ และโชคดีที่ประเทศไทยเป็นสังคมเปิดและมีความพร้อมในการรับและปรับตัวต่อการไหลบ่าของเทคโนโลยีและวัฒนธรรมจากสังคมภายนอก ไม่ว่าจะวิถีชีวิตตามเศรษฐกิจสมัยใหม่ กระสวนของครอบครัวและชุมชนที่ต้องเปลี่ยนไป โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการหล่อหลอมพฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มคน สังคมจะมีความหลากหลายมากขึ้น ชนชั้นกลางหรือนักธุรกิจและผู้ประกอบการจะเพิ่มมากขึ้น จะทำให้มีการเพิ่มการลงทุนทั้งวัตถุนิยมและเกิดสังคมเศรษฐกิจแบบซื้อขาย ผ่อนส่งในหมู่ผู้ยากจนในชนบท และจะมีผลกระทบต่อการอพยพ การมีงานทำ แรงผลักดันทางความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสมัยใหม่ ที่พัฒนาเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจโลก จะทำให้ประชากรดำเนินกิจการด้วยตนเองมีทั้งจากขนาดเล็กจนถึงระดับใหญ่ เป็นบริษัทลงทุนข้ามชาติ ทั้งนี้เพราะประเทศไทยสามารถมีโอกาสในการนำเอาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและยกระดับการพัฒนา เนื่องจากมีความพร้อมที่จะขยายขีดความสามารถทางการวิจัยและการพัฒนาวิทยาศาสตร์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ระบบสากล ทั้งในด้านเกษตร อุตสาหกรรม และบริการได้ อาชีพใหม่ ๆ ที่ต้องใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญจะมามากขึ้น แต่แรงงานที่มีความรู้ความสามารถเช่นกล่าวนี้ยังมีไม่เพียงพอและขาดแคลน สังคมไทยจะต้องหาทางที่จะนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมเป็นอันดับแรก สิ่งสำคัญคือ ควรสนับสนุนให้มีการลงทุนทางเทคโนโลยีที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคลได้มากที่สุด

3) การเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นอุตสาหกรรม

มีการเปลี่ยนแปลงอย่างคาดไม่ถึงจากสังคมเกษตรเป็นสังคมอุตสาหกรรม เศรษฐกิจไทยเจริญเติบโตสูง เข้าสู่ระบบเครือข่ายเศรษฐกิจโลก มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องร้อยละ 8 และไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 ประเทศไทยส่งสินค้าด้านอุตสาหกรรมมากขึ้นได้แก่ ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ แผงวงจรไฟฟ้า อาหารกระป๋อง อาหารแช่แข็ง เป็นต้น นอกจากนี้รัฐบาลยังมีนโยบายกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ส่วนภูมิภาคตามศักยภาพ โดยเฉพาะสังคมอาเซียน

4) ความเสื่อมโทรมด้านสิ่งแวดล้อมและความลดน้อยของทรัพยากร

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาทรัพยากรของประเทศ โดยเฉพาะทรัพยากรที่เป็นปัจจัยพื้นฐานทางการผลิต เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ ได้ถูกใช้ไปอย่างสิ้นเปลือง ขาดการบูรณะและฟื้นฟูอย่างจริงจัง ทำให้ทรัพยากรดังกล่าวขาดแคลนและนับวันจะมีราคาแพง ทรัพยากรที่เป็นพลังงานก็เริ่มไม่เพียงพอต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ และพิจารณาสภาพแวดล้อมก็เริ่มเสื่อมโทรมจากการใช้ประโยชน์อย่างไม่มีการวางแผน ทั้งน้ำเสีย อากาศเสีย ดินเสื่อมโทรม เป็นต้น

6. แนวทางการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน

การจัดการศึกษาและการเรียนการสอนที่ดีนั้น จะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ตลอดจนให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการของบุคคล และความคาดหวังของสังคม เกิดเป็นแรงกดดันนานับประการ ซึ่งสังคมโลกปัจจุบันมีลักษณะที่เรียกว่า “โลกไร้พรมแดน ยุคข้อมูลข่าวสาร และยุคสังคมแห่งความรู้” การแข่งขันในสังคมโลกจะทำให้สังคมแต่ละภูมิภาค เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้านดังได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต ควรมีแนวทางดังนี้

1).การศึกษาพื้นฐาน

การศึกษาพื้นฐานควรมองการศึกษาก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี เป็นการศึกษาพื้นฐานของปวงชน การศึกษาพื้นฐาน 9 ปี รวมกับการศึกษาก่อนประถมศึกษา 1-2 ปี จึงเป็นภารกิจหลักของรัฐ ที่จะมุ่งสร้างให้เยาวชน ตระหนักในความเป็นไทยวิถีพอเพียง เตรียมความพร้อมด้านภาษาและเทคโนโลยี สำหรับอนาคต

2).การศึกษาต่อเนื่องระดับกลาง

การศึกษาต่อเนื่องระดับกลางเดิมนั้น การมัธยมศึกษา (ต้น และปลาย) คือสะพานเชื่อมโยงระหว่างประถมศึกษา กับอุดมศึกษา แต่ปัจจุบันและอนาคต เมื่อมัธยมตอนต้นเป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาพื้นฐานแล้ว การศึกษามัธยมศึกษา ตอนปลายนั้น คือสะพานเชื่อมโยงที่แท้จริง บทบาทหน้าที่ของมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรมุ่งให้นักเรียนได้ศึกษาวิชาการ และวิชาชีพ เพื่อไปประกอบอาชีพ หรือหาเลี้ยงชีพได้ และมุ่งให้ เป็นพื้นฐานเพื่อศึกษาต่อ โดยเฉพาะภาคเกษตร และ บริการ ซึ่งเป็นจุดแข็งของประเทศ

3).การศึกษาระดับอุดมศึกษา

การศึกษาในอุดมศึกษามีปัญหาหลายประการทั้งด้านปรัชญา จุดมุ่งหมาย เป้าหมาย การจัดการ และงบประมาณ ควรจัดระบบอุดมศึกษาให้เป็นระบบเดียวกัน แต่ยังคงความหลากหลาย จะต้องจัดให้ฐานของระดับอุดมศึกษากว้างขึ้น แต่ยังคงรักษาคุณภาพในระดับสูง ในส่วนอุดมศึกษาควรเน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง โดยนำเอาความรู้และเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ พัฒนาการความรู้จากการปฏิบัติและงานวิจัย และเผยแพร่ให้แพร่หลาย

นอกจากนั้น ควรปฏิรูปการศึกษาให้เป็นระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการจัดการเรียนรู้ได้เอง อย่างธรรมชาติ ไม่จำเป็นต้องเรียนในโรงเรียน ไม่จำเป็นต้องเรียนในชั้นเรียน สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา สนับสนุนให้มีการจัดทำระบบการ สอนและสื่อการเรียนการสอน ด้านฮาร์ดแวร์ และ ซอฟต์แวร์ เผยแพร่องค์ความรู้ผ่านเครือข่าย พยายามกล่อมเกลாதทัศนคติ ของประชาชนให้รักที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนพัฒนาและปฏิรูประบบการฝึกหัดครูในการจัดการเรียนการสอนที่ ทันสมัยให้ทันกับกระแสโลกาภิวัตน์

บรรณานุกรม

- 1.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 128, ตอน พิเศษ 152ง 14 ธันวาคม 2554
- 2.อุดม เดิมพิทยาไพสิฐ. แผนฯ 11 กุญแจสำคัญของการเปลี่ยนแปลง. เอกสารประกอบการสัมมนา หอการค้าทั่วประเทศ ครั้งที่ 28 ณ โรงแรมพูลแมนขอนแก่น ราชอาณาจักร 27 พฤศจิกายน 2553.
- 3.อุดม เดิมพิทยาไพสิฐ และธานี นทร์ ณะเอม. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-11 เอกสารประกอบการบรรยาย สำหรับนักบริหารระดับสูง กระทรวงอุตสาหกรรม รุ่นที่ 10 ณ โรงแรมรอยัลปรีนเซส หลานหลวง กรุงเทพฯ 7 สิงหาคม 2552.
- 4.แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2555-2558 (รัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี) ฉบับ กันยายน 2554
- 5.วิชัย ตันศิริ 2539. โฉมหน้าการศึกษาไทยในอนาคต: แนวคิดและบทวิเคราะห์. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- 6.ดารา ทีปะปาล. 2538. สังคมวิทยาการศึกษา กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
7. สมชาย รัตน์ทองคำ. 2545. การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับ นักศึกษากายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.